

V Bruseli 16. júna 2023
(OR. en)

10607/23

Medziinštitucionálne spisy:
2023/0076(COD)
2023/0077(COD)

ENER 358
ENV 687
CLIMA 304
COMPET 621
CONSOM 232
FISC 126
CODEC 1123

POZNÁMKA

Od:	Výbor stálych predstaviteľov (časť I)
Komu:	Rada
Č. dok. Kom.:	7435/23 +ADD1 7440/23 +ADD1
Predmet:	Návrh NARIADENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 1227/2011 a nariadenie (EÚ) 2019/942 s cieľom zlepšiť ochranu Únie pred manipuláciou s trhom na veľkoobchodnom trhu s energiou Návrh NARIADENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) 2019/943 a (EÚ) 2019/942, ako aj smernice (EÚ) 2018/2001 a (EÚ) 2019/944 s cieľom zlepšiť koncepciu trhu s elektrinou v Únii – všeobecné smerovanie

I. ÚVOD

1. Komisia 14. marca 2023 predložila návrh nariadenia na zlepšenie koncepcie trhu s elektrinou (ďalej len ☐ „nariadenie EMD“) v Únii a nariadenie na zlepšenie ochrany Únie pred manipuláciou s trhom na veľkoobchodnom trhu s energiou (ďalej len ☐ „nariadenie REMIT“).

2. Tieto návrhy nadväzujú na veľmi vysoké ceny a volatilitu na trhoch s elektrinou, ku ktorým došlo v rokoch 2021 a 2022 a sú založené na troch pilieroch – chrániť spotrebiteľov, posilniť stabilitu a predvídateľnosť nákladov na energiu, a tým prispieť ku konkurencieschopnosti hospodárstva EÚ, a podporiť nové investície do energetiky.

II. AKTUÁLNY STAV

1. V druhej polovici marca 2023 začalo švédske predsedníctvo rokovania o návrhoch v rámci pracovnej skupiny pre energetiku. Na základe výsledkov týchto rokovaní predsedníctvo predložilo 5 revízií nariadenia EMD aj REMIT.
2. Práca na oboch návrhoch sa v posledných mesiacoch urýchlila a ministri o nich rokovali aj na zasadnutí Rady TTE (energetika) 28. marca 2023 v Bruseli, ktoré slúžilo ako usmernenie pre ďalšiu prácu.
3. O návrhu sa 31. mája rokovalo aj vo Výbore stálych predstaviteľov, pričom tieto rokovania sa zamerali na dvojsmerné rozdielové zmluvy, vyhlásenie regionálnej a celoúnijnej krízy cien elektriny a kapacitné mechanizmy. Výbor poskytol predsedníctvu politické usmernenia a nastavil smerovanie ďalšej práce.
4. Súčasná piata revízia uvedená v dokumentoch 10605/23 a 10606/23 by mala slúžiť ako základ pre všeobecné smerovanie. Nový text je vyznačený **tučným podčiarknutým písmom** a vypustený text symbolom [...]. Text z predchádzajúcich revízií je vyznačený **tučným písmom** a vypustený text symbolom **/.../**.

III. PRÁCA V EURÓPSKOM PARLAMENTE A V ĎALŠÍCH ORGÁNOCH ÚNIE

1. V Európskom parlamente zodpovedá za oba spisy Výbor pre priemysel, výskum a energetiku (ITRE). Spravodajcom vymenovaným pre nariadenie EMD je poslanec EP Nicolás González Casares (S&D, Španielsko) a pre nariadenie REMIT poslankyňa EP Maria da Graçaová Carvalhová (PPE, Portugalsko). Parlament by mal obe správy prijať v septembri 2023.
2. Európsky hospodársky a sociálny výbor ani Európsky výbor regiónov zatiaľ nezaujali k tomuto návrhu stanovisko.

IV. HLAVNÉ PRVKY KOMPROMISNÉHO NÁVRHU PREDSEDNÍCTVA

1. Členské štáty podporili spôsob, akým sa diskusia vo Výbore stálych predstaviteľov a rokovania v rámci pracovnej skupiny pre energetiku zohľadnili v priebehu práce na štyroch revíziách uvedených dvoch návrhov.
2. Z dôvodu právnej istoty a jasnosti sa články 2 a 3 navrhovaného nariadenia o trhu s elektrinou, ktorým sa menia smernice (EÚ) 2018/2001 a (EÚ) 2019/944, od uvedeného nariadenia oddelia a stanú sa samostatnou smernicou. Ide o právnu a technickú úpravu, ktorá nemá vplyv na podstatné ustanovenia návrhov.
3. Najdôležitejšie zmeny možno zhrnúť takto:

Pokiaľ ide o nariadenie EMD:

1. V článku 7a nariadenia bol produkt obmedzenia spotreby v čase špičky, ktorý môžu členské štáty obstarávať a aktivovať s cieľom dosiahnuť zníženie dopytu po elektrine v čase špičky, prepojený s článkom 66a smernice, v ktorom sa upravuje vyhlásenie regionálnej alebo celoúnijnej krízy cien elektriny. Takýto produkt je obmedzený na obdobie krízy cien podľa článku 66a ods. 2.

2. Podľa článku 7b nariadenia môžu údaje zo špecializovaných meracích zariadení používať prevádzkovatelia prenosových sústav a prevádzkovatelia distribučných sústav len so súhlasom koncového odberateľa. Ak koncový odberateľ nemá nainštalované inteligentné meracie zariadenie alebo ak inteligentné meracie zariadenie koncového odberateľa nedodáva údaje potrebné na poskytovanie služby riadenia odberu alebo služby flexibility, prevádzkovatelia prenosových sústav a prevádzkovatelia distribučných sústav musia akceptovať údaje zo špecializovaného meracieho zariadenia, ak sú k dispozícii.
3. Podľa článku 8 nariadenia je čas uzávierky vnútrodeného medzioblastného trhu od 1. januára 2026 najskôr 30 minút pred reálnym časom. Regulačný orgán daného členského štátu však môže na žiadosť príslušného prevádzkovateľa prenosovej sústavy udeliť výnimku z tejto požiadavky najneskôr do 1. januára 2029, a to na základe posúdenia vplyvu a akčného plánu na skrátenie času uzávierky vnútrodeného medzioblastného trhu na 30 minút. Táto výnimka sa môže ďalej predĺžiť najviac o tri roky na základe revidovaného akčného plánu a posúdenia vplyvu. Najneskôr od 1. januára 2032 je čas uzávierky vnútrodeného medzioblastného trhu najskôr 30 minút.
4. Pokiaľ ide o článok 9 nariadenia, zriaďovanie regionálnych virtuálnych obchodných centier teraz podlieha posúdeniu vplyvu. Komisia po takomto posúdení prijme vykonávací akt, ktorým sa zavedie koncepcia forwardového trhu Únie založená na regionálnych virtuálnych obchodných centrách a podporená aspoň dlhodobými prenosovými právami vydanými prevádzkovateľmi prenosových sústav. Tento vykonávací akt obsahuje okrem iného metodiku na vymedzenie geografického rozsahu regionálnych virtuálnych obchodných centier a metodiku výpočtu referenčných cien pre regionálne virtuálne obchodné centrá.
5. Pokiaľ ide o článok 19 nariadenia, objasnilo sa v ňom, že kompenzácia pre prevádzkovateľov zariadení na výrobu elektriny z obnoviteľných zdrojov na mori v ponukovej oblasti na mori z dôvodu zníženej kapacity spojovacích vedení sa týka prevádzkovateľov zariadení priamo pripojených k dvom alebo viacerým ponukovým oblastiam. Táto kompenzácia nesmie každoročne presiahnuť celkový príjem z preťaženia generovaný na spojovacích vedeniach medzi dotknutými ponukovými oblasťami na mori.

6. Podľa článku 19a nariadenia členské štáty podporujú uzavieranie zmlúv o nákupe elektriny odstránením neopodstatnených prekážok a neprimeraných alebo diskriminačných postupov alebo poplatkov. Takisto sa objasnilo, že nástroje na podporu zavádzania zmlúv o nákupe elektriny môžu okrem iného zahŕňať štátom podporované systémy záruk za trhové ceny, súkromné záruky alebo nástroje na združovanie dopytu po zmluvách o nákupe elektriny.
7. Pokiaľ ide o článok 19b nariadenia, objasnilo sa v ňom, že dvojsmerné rozdielové zmluvy sa uplatňujú na nové investície zamerané na podstatnú modernizáciu existujúcich zariadení na výrobu elektriny, zvýšenie ich kapacity alebo predĺženie ich životnosti. S cieľom prispôbiť sa projektom, ktoré sa v členských štátoch práve pripravujú, sa doplnilo primerané prechodné obdobie, t. j. ustanovenia tohto článku sa budú uplatňovať len na zmluvy v rámci systémov priamej cenovej podpory pre nové investície do výroby, ktoré sa uzatvoria po troch rokoch od dátumu nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia. Prechodné obdobie pre hybridné zariadenia na mori pripojené k dvom alebo viacerým ponukovým oblastiam je stanovené na päť rokov. Pokiaľ ide o rozdelenie príjmov vyplývajúcich z rozdielových zmlúv, dosiahnutie správnej rovnováhy medzi poskytnutím flexibility členským štátom a vrátením príjmov koncovým odberateľom predstavuje delikátnu záležitosť. Hlavné pravidlo, že príjmy sa rozdelia koncovým odberateľom, sa zachováva, ale členské štáty ich môžu použiť aj na financovanie nákladov na systémy priamej cenovej podpory alebo na investície na zníženie nákladov na elektrinu pre koncových odberateľov. Podiel príjmov rozdelených medzi koncových odberateľov, ktorí sú podnikmi, nesmie presiahnuť kombinovaný podiel spotreby elektrickej energie všetkých podnikov. Prerozdelením nie sú dotknuté ani pravidlá štátnej pomoci stanovené v článkoch 107 a 108 ZFEÚ. Napokon sa zaviedla aj výnimka pre malé zariadenia a demonštračné projekty využívajúce energiu z obnoviteľných zdrojov.
8. Pokiaľ ide o ustanovenia nariadenia o flexibilitě:
- Prepojenia medzi ustanoveniami o flexibilitě v článkoch 19c až 19f sa celkovo posilnili a ďalej objasnili.

- V článku 19c nariadenia sa ďalej upresnil obsah správy o potrebe flexibility sústavy, pričom sa objasnilo, že uvedenú správu môže prijať aj orgán alebo subjekt určený členským štátom, ktorý nie je národným regulačným orgánom, a že tento orgán môže požiadať prevádzkovateľa prenosových sústav a prevádzkovateľa distribučných sústav o poskytnutie vstupných informácií. V správe sa zohľadní európske posúdenie primeranosti zdrojov a vnútroštátne posúdenie primeranosti zdrojov. V správe sa ďalej vyhodnotia aspoň prekážky flexibility na trhu a navrhnu sa príslušné zmierňujúce opatrenia.
 - V článku 19d nariadenia sa teraz upravuje orientačný národný cieľ pre flexibilitu nefosílnych zdrojov, ktorý vychádza zo správy podľa článku 19c. Členské štáty môžu pred prvým predložením správy vymedziť aj predbežné orientačné ciele.
 - Podľa článku 19e nariadenia môžu členské štáty uplatňovať systémy podpory nefosílnej flexibility pozostávajúce z platieb za dostupnú kapacitu, ak sú investície do nefosílnej flexibility nedostatočné na dosiahnutie orientačného národného cieľa stanoveného v článku 19d. To nebráni členským štátom v tom, aby svoje orientačné ciele plnili inými prostriedkami.
9. Pokiaľ ide o kapacitné mechanizmy, členské štáty vyjadrili potrebu zjednodušiť schvaľovací postup. S cieľom riešiť obavy členských štátov sa doplnila doložka o preskúmaní, na základe ktorej Komisia najneskôr do jedného mesiaca od nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia predloží podrobnú správu, v ktorej posúdi možnosti zefektívnenia a zjednodušenia postupov podľa kapitoly IV. V tejto súvislosti Komisia podľa potreby požiada agentúru, aby zmenila metodiku posudzovania primeranosti zdrojov na európskej úrovni. Komisia okrem toho podľa potreby predloží najneskôr tri mesiace po nadobudnutí účinnosti tohto nariadenia návrhy na prípadné zjednodušenie procesu posudzovania kapacitných mechanizmov.

10. Pokiaľ ide o kapacitné mechanizmy, členské štáty počas rokovaní požiadali o odstránenie dočasnej povahy kapacitných mechanizmov a odkazu na ne ako na krajné opatrenie. Bez ohľadu na potrebu obmedziť narušenia hospodárskej súťaže a vnútorného trhu sa v navrhovaných zneniach uznáva, že kapacitné mechanizmy môžu zohrávať dôležitú úlohu pri zabezpečovaní primeranosti zdrojov, najmä počas prechodu na bezuhlíkový systém. V tejto súvislosti sa v znení zavádza možnosť požiadať Komisiu o obmedzené rozšírenie výnimiek z emisných limitov CO₂ v kapacitných mechanizmoch z dôvodu problémov s bezpečnosťou dodávok.
11. V článku 64 nariadenia, článku 66 smernice a odôvodnení 53b boli Estónsku, Lotyšsku a Litve udelené nové výnimky, pokiaľ ide o ich vyrovnávacie trhy. Keďže pobaltské krajiny sú pri riadení frekvencií závislé od ruskej synchronnej oblasti, neboli schopné vytvoriť svoj vlastný fungujúci vyrovnávací trh. Ruskou útočnou vojnou sa pre pobaltské krajiny zvýšilo riziko bezpečnosti dodávok. Preto s cieľom umožniť rozvoj vlastného vyrovnávacieho trhu a napojenie na kontinentálnu Európu budú pobaltské krajiny na určitý čas oslobodené od určitých požiadaviek vzťahujúcich sa na existujúce vyrovnávacie trhy.
12. Článkom 66 a zodpovedajúcim odôvodnením 53g sa pre Cyprus zavádzajú výnimky z článku 40 ods. 4 a článku 54 ods. 2, kým sa nevybuduje prepojenie prenosovej sústavy na Cypre s prenosovými sústavami iných členských štátov.
13. Pokiaľ ide o ustanovenia smernice týkajúce sa spotrebiteľa:
 - V odôvodnení 46 sa objasňuje, že odberateľom by sa malo umožniť, aby mali viac ako jeden merací bod a vyúčtovací bod pre jediné miesto pripojenia svojich priestorov. V tomto prípade sa členským štátom poskytla väčšia flexibilita pri určovaní týchto pravidiel na vnútroštátnej úrovni. Okrem toho sa doplnila možnosť používania inteligentných meracích systémov, ktoré môžu priamo pokrývať viac ako jeden merací bod.

- Do článku 11a a odôvodnenia 44 sa doplnilo, že členské štáty môžu oslobodiť dodávateľov, ktorí ponúkajú len zmluvy s dynamickou cenou, od povinnosti ponúkať zmluvy s pevnou cenou na dobu určitú za predpokladu, že to nebude mať negatívny vplyv na hospodársku súťaž a zachová sa dostatočný výber zmlúv s pevnou cenou na dobu určitú.
- V článku 15a a odôvodnení 51 o spoločnom využívaní energie sa objasnila zodpovednosť za vyrovňovanie odchýlok medzi aktívnymi odberateľmi. Okrem toho, všetky stanovené práva a povinnosti odberateľov sa vzťahujú na koncových odberateľov zapojených do systémov spoločného využívania energie. Okrem toho sa objasnilo, že pojmom spoločného využívania energie nie sú dotknuté uplatniteľné vnútroštátne pravidlá udeľovania povolení dodávateľom.
- V článku 27a a odôvodnení 48 sa objasnilo, že táto smernica nie je v rozpore s existujúcimi systémami dodávateľov poslednej inštancie. V tomto zmysle, ak členský štát už určil dodávateľa poslednej inštancie pred nadobudnutím účinnosti tejto smernice, nie je potrebné začať nový postup na vymenovanie dodávateľa poslednej inštancie. Okrem toho vymenovať dodávateľa poslednej inštancie je možné buď pred zlyhaním dodávateľa alebo v okamihu jeho zlyhania.

- V článku 66a a odôvodnení 53 sa Rade poskytla väčšia procesná diskrečná právomoc pri rozhodovaní o tom, kedy nastane kríza cien elektriny. Rada konajúca na návrh Komisie by mala prostredníctvom vykonávacieho rozhodnutia určiť, kedy existuje regionálna alebo celoúnijná kríza cien elektriny, a v tomto rozhodnutí by sa mala stanoviť aj jeho časová platnosť, ktorá môže byť najviac jeden rok. Pokiaľ ide o spúšťacie faktory, kritériá veľkoobchodného trhu sa v súlade s návrhom Komisie vo veľkej miere zachovali, ale zavádza sa možnosť pri výpočte veľmi vysokých cien vylúčiť časy neobvyklých cien. Kritériá maloobchodného trhu sa zároveň stali flexibilnejšími, čiastočne zavedením rozpätia pre úroveň prudkého zvýšenia maloobchodných cien elektriny, čiastočne tým, že sa vo výhľadovom hodnotení skrátilo očakávané trvanie týchto cien zo šiestich mesiacov na tri mesiace. Napokon sa dopĺňa mechanizmus na predĺženie regionálnej alebo celoúnijnej krízy cien elektriny, ktorý bude predmetom posúdenia Komisie a návrhu Komisie.
- Pokiaľ ide o lehotu na transpozíciu smernice, všeobecné pravidlo šiestich mesiacov sa v súlade s návrhom Komisie zachováva. V prípade článku 4 o slobodnej voľbe dodávateľa a článku 15a o spoločnom využívaní energie sa však zaviedlo predĺženie na obdobie dvadsaťštyri mesiacov s cieľom uľahčiť vykonávacie procesy členských štátov.

Pokiaľ ide o nariadenie REMIT:

- a) Do článku 2 ods. 20a a odôvodnenia 10 sa s cieľom bližšie spresniť návrh na žiadosť viacerých delegácií zahrnulo vymedzenie pojmu „kniha objednávok“.
- b) V článkoch 4a a 9a a v odôvodneniach 11 a 12, ktoré sa týkajú platforiem dôverných informácií (IIP) a registrovaných oznamovacích mechanizmov (RRM), sa doplnilo, že agentúra by mala mať právomoc v určitých prípadoch odňať povolenie. Komisia bola okrem toho splnomocnená prijímať vykonávacie akty s cieľom bližšie objasniť vykonávanie ustanovení týkajúcich sa registrovaných oznamovacích mechanizmov a platforiem dôverných informácií. Následne sa tieto články budú uplatňovať až vtedy, keď Komisia prijme príslušné vykonávacie akty.
- c) V článku 9 a odôvodnení 18a sa zmenila požiadavka na účastníkov trhu v Únii, ktorí majú bydlisko alebo sídlo v tretej krajine. Od týchto účastníkov trhu sa teraz vyžaduje, aby namiesto ohlásenia kancelárie určili zástupcu v tom členskom štáte, v ktorom pôsobia, s cieľom poskytnúť členským štátom väčšiu jasnosť.
- d) Pokiaľ ide o článok 13, agentúra ACER môže vykonávať svoje právomoci v jurisdikcii členských štátov, pokiaľ národný regulačný orgán nevznesie námietku na základe toho, že formálne začal alebo vedie vyšetrovanie tých istých skutočností, alebo že vykonal vyšetrovanie tých istých skutočností a určil, či došlo alebo nedošlo k porušeniu. Agentúra ACER predtým informuje národný regulačný orgán a ostatné dotknuté orgány. Agentúra ACER môže vykonávať svoje právomoci, ak národný regulačný orgán neprijme potrebné opatrenia na vyhovenie žiadosti agentúry ACER v prípadoch, ktoré majú cezhraničný vplyv. Po ukončení vyšetrovania agentúra ACER vypracuje správu o vyšetrovaní, v ktorej uvedie svoje zistenia.

- e) V článku 13 sa ešte doplnilo, že agentúra môže vykonávať svoje právomoci bez toho, aby bol dotknutý odsek 3a, ak ju príslušný národný regulačný orgán požiada o výkon jej právomocí, pokiaľ ide o akty, ktoré majú cezhraničný vplyv.
- f) V článku 13a, ktorý sa týka kontrol na mieste vykonávaných agentúrou ACER, sa objasnilo, že kontroly sa pripravujú a vykonávajú v úzkej spolupráci a koordinácii s vnútroštátnymi orgánmi. Splnomocnenie agentúry ACER na vykonávanie kontrol na mieste sa v záujme zabezpečenia väčšej jasnosti viac upresnilo. Doplnilo sa tiež, že kontroly na mieste v súkromných priestoroch sa nesmú vykonávať bez predchádzajúceho povolenia súdneho orgánu.
- g) Článok 13c týkajúci sa procesných záruk vyšetrovania agentúry ACER bol posilnený tým, že sa podrobne uvádza právo osôb, voči ktorým sa vedie vyšetrowanie, vyjadriť sa ku skutočnostiam, ktoré sa ich týkajú, predtým, ako agentúra ACER prijme správu o vyšetrowaní podľa článku 13.
- h) V článku 16b sa objasnilo, že usmernenia a odporúčania agentúry nie sú záväzné a že agentúra nebude môcť zverejňovať informácie o tom, či národný regulačný orgán nedodržiava usmernenia alebo odporúčania.
- i) V článku 18 a odôvodnení 18 sa vykonali zmeny s cieľom zabezpečiť konzistentnejšie uplatňovanie administratívnych pokút vo všetkých členských štátoch. Na tento účel bol zahrnutý zoznam kritérií určujúcich tieto administratívne pokuty a ich výšku. Okrem toho sa členským štátom poskytla väčšia flexibilita zavedením možnosti stanoviť nižšie pokuty, ktoré sa určia na individuálnom základe. Doplnili sa aj postupy v prípadoch, keď sa v právnom systéme členského štátu nestanovujú administratívne pokuty.

V. ZÁVERY

1. Rada sa na základe uvedených skutočností vyzýva, aby preskúmala kompromisné znenia predsedníctva, ktoré sa uvádzajú v dokumentoch: 10605/23 a 10606/23, vyriešila všetky nevyriešené otázky, ktoré môžu vzniknúť počas zasadnutia, a dosiahla dohodu o všeobecnom smerovaní Rady so zreteľom na nadchádzajúce rokovania s Európskym parlamentom.
-